

บทความวิจัย

เรื่อง ชาวจีนกับความเชื่อในเรื่องโลกหลังความตาย

โดย

นางสาวฉัตรธิดา ชาวเมือง

รหัสนักศึกษา 05610776

โครงร่างวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษารายวิชา 450 111 ระเบียบวิธีวิจัยเอเชียศึกษา

สาขาวิชาเอเชียศึกษา คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ภาคการศึกษาต้น ปีการศึกษา 2564

ลิขสิทธิ์ของอักษรศาสตร์บัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร

ชื่อบทความวิจัย	ชาวจีนกับความเชื่อในเรื่องโลกหลังความตาย
ผู้เขียน	นางสาวฉัตรธิดา ชาวเมือง
อาจารย์ที่ปรึกษาบทความวิจัย	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ชาญณรงค์ บุญหนุน
สาขาวิชา	เอเชียศึกษา คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขต พระราชวังสนามจันทร์
ปีการศึกษา	2564

บทคัดย่อ

บทความวิจัยเรื่องชาวจีนกับความเชื่อในโลกหลังความตาย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเกี่ยวกับความเชื่อของคนจีนที่มีต่อโลกหลังความตาย ไม่ว่าจะเป็นความเชื่อทางด้านศาสนา หรือความเชื่อที่มีมาตั้งแต่อดีตโบราณ และนำเอาความเชื่อเกี่ยวกับเรื่องนี้ของคนจีนมาวิเคราะห์ว่ามีผลต่อการใช้ชีวิตของคนจีนหรือไม่ โดยมีวิธีการศึกษาจากการรวบรวมข้อมูลจากหนังสือ และสื่อออนไลน์ จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาเรียบเรียงข้อมูล จัดการข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการศึกษาพบว่า ในประเทศจีนมีการนับถือลัทธิศาสนาอย่างหลากหลาย แต่ความเชื่อทางลัทธิศาสนาทั้งในอดีตและปัจจุบันที่เกี่ยวข้องกับโลกหลังความตายมีอยู่สามลัทธิศาสนาที่เห็นได้ชัด คือ ลัทธิขงจื้อ ศาสนาเต๋า และศาสนาพุทธ โดยโลกหลังความตายในลัทธิขงจื้อ คือ “โลกนี้ หรือโลกของวิญญาณ” ทางด้านโลกหลังความตายในศาสนาเต๋า คือ “เต๋า หรือธรรมชาติ” ส่วนโลกหลังความตายในศาสนาพุทธ คือ “สวรรค์ หรือนรก” ความเชื่อที่แตกต่างกันนี้ทำให้ชาวจีนมีความเชื่อในโลกหลังความตายที่แตกต่างกัน ซึ่งสะท้อนให้เห็นผ่านพิธีกรรมเกี่ยวกับความตายของชาวจีน โดยสังเกตได้จากการที่ชาวจีนที่นับถือลัทธิขงจื้อ และศาสนาเต๋าให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ระหว่างบรรพบุรุษกับลูกหลาน จึงมีพิธีกรรมเช่นไหว้วิญญาณของผู้ที่ตายไปแล้วหรือวิญญาณของบรรพบุรุษเพื่อแสดงความกตัญญู ส่วนศาสนาเต๋าที่เน้นในเรื่องธรรมชาติ ส่งผลให้ชาวจีนต้องมีการหาฮวงซุ้ยที่มีทำเลทางธรรมชาติที่เหมาะสม และสามารถเกื้อกูลให้บุตรหลานมีโชคลาภในอนาคต ทางด้านชาวจีนที่นับถือพุทธศาสนานิกายมหายาน มีการจัดศาสนพิธีขึ้น เพื่อชำระล้างบาปและมลทินของดวงวิญญาณให้บริสุทธิ์ และสร้างกุศลกรรมแก่ดวงวิญญาณให้ได้ประสพสุขคติในปรโลก

คำสำคัญ : ความเชื่อ, โลกหลังความตาย, ศาสนา, ชาวจีน

กิตติกรรมประกาศ

บทความวิจัยเรื่องชาวจีนกับความเชื่อในเรื่องโลกหลังความตายเป็นส่วนหนึ่งของรายวิชา 450112 การศึกษาเอกเทศ (INDEPENDENT STUDY)

บทความวิจัยชิ้นนี้สามารถสำเร็จได้ด้วยดี เนื่องจากได้รับการกรุณาอย่างสูงจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ชาญณรงค์ บุญหนุน อาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัย ที่กรุณาให้คำแนะนำและให้คำปรึกษา ตลอดจนการปรับปรุงแก้ไข ข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่อย่างดียิ่ง จนทำให้งานวิจัยในครั้งนี้เสร็จสมบูรณ์ ข้าพเจ้าขอขอบพระคุณ อาจารย์อย่างสูงไว้ ณ ที่นี้ และขอขอบคุณเพื่อน ๆ ที่คอยให้ความช่วยเหลือ ให้คำแนะนำ ตลอดจนให้กำลังใจ ซึ่งเป็นแรงผลักดันให้การศึกษาวิจัยในครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

ผู้วิจัยหวังว่า งานวิจัยฉบับนี้จะเป็นประโยชน์แก่ผู้ที่สนใจ หากมีข้อบกพร่องหรือข้อผิดพลาดประการใด ข้าพเจ้าก็ขออภัยไว้ ณ ที่นี้

ฉัตรธิดา ชาวเมือง

สารบัญ

บทคัดย่อ.....	ก
กิตติกรรมประกาศ.....	ข
สารบัญ.....	ค
บทนำ	
1. ที่มาและความสำคัญของปัญหา	1
2. วัตถุประสงค์.....	3
3. ขอบเขตของการศึกษา.....	3
4. วิธีการวิจัย.....	3
ผลการวิจัย	
1. ความเชื่อในเรื่องโลกหลังความตาย.....	4
2. ความเชื่อในเรื่องโลกหลังความตายที่มีต่อสังคมและประเพณีจีน.....	9
สรุป.....	13
บรรณานุกรม.....	15
ประวัติผู้วิจัย.....	17
แบบโอนลิขสิทธิ์สารนิพนธ์.....	18

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ความตาย เป็นการสิ้นสุดการทำหน้าที่ทางชีวภาพอันคงไว้ซึ่งสิ่งมีชีวิต ร่างกาย หรือศพของสิ่งมีชีวิตจะเริ่มเน่าสลายไม่นานหลังพบกับความตาย และความตายหรือการสิ้นสุดยังถือเป็นสัจธรรมอย่างหนึ่งที่มีอยู่เป็นธรรมดาสากลของทุกสรรพสิ่งในธรรมชาติ ทุกสรรพสิ่งในธรรมชาติหรือแม้แต่มนุษย์ทุกคนไม่อาจหลีกเลี่ยงความตายได้ ดังนั้นมนุษย์ทุกวัฒนธรรมตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันต่างต้องรับมือกับความตาย เมื่อมนุษย์ทุกคนต้องเผชิญกับความตายจึงเกิดเป็นความสงสัยที่ว่าคนเราตายแล้วไปไหน ความสงสัยใคร่รู้ของมนุษย์ในเรื่องนี้จึงนำมาสู่ความเชื่อในเรื่องของโลกหลังความตาย

โลกหลังความตาย คือ โลก หรือสถานที่ที่มนุษย์สามารถไปอยู่ได้หลังจากที่เสียชีวิต ซึ่งโลกหลังความตายจะแตกต่างกันตามความเชื่อ ลัทธิ ศาสนา หรือวัฒนธรรมของประเทศนั้น ๆ นอกนี้ยังเกิดมีความคิดเห็นอย่างเงา ๆ ว่าคนที่ตายไปก็มีโลกของคนตายซึ่งผิดแปลกไปจากโลกของคนเป็น คือ เป็นโลกแห่งเงา ผิดกับโลกวัตถุของคนเป็น (พระยาอนุমানราชธนะ, 2531) แต่โดยส่วนใหญ่แล้วโลกหลังความตายจะแบ่งออกเป็นหลัก ๆ ได้แก่ สวรรค์และนรก เพื่อเป็นการแบ่งแยกระหว่างมนุษย์ที่ทำความดีในขณะที่มีชีวิตอยู่ กับมนุษย์ที่ทำความชั่วในขณะที่มีชีวิตอยู่ นอกจากนี้ยังมีความเชื่อที่ว่าวิญญาณของมนุษย์ที่เสียชีวิต ยังคงวนเวียนอยู่ในโลกมนุษย์เพื่อคอยเฝ้าดูแลและสังเกตพฤติกรรมของมนุษย์โลก ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่า โลกมนุษย์เองก็ถือได้ว่าเป็นโลกหลังความตายของเหล่าวิญญาณเช่นเดียวกัน ในประเทศไทยมีความเชื่อในโลกหลังความตายว่า หลังจากที่มนุษย์เสียชีวิตแล้วจะมียมทูตมารับวิญญาณเพื่อนำไปพิพากษาว่าควรจะขึ้นไปอยู่บน สวรรค์ หรือนรก ซึ่งสวรรค์และนรกนั้นยังถูกแบ่งออกเป็นลำดับชั้น และการแบ่งลำดับชั้นนั้นขึ้นอยู่กับผลกรรมที่ได้ทำมาในขณะที่ยังมีชีวิตอยู่ตามหลักความเชื่อของศาสนา พุทธนิกายเถรวาท ในทางศาสนาคริสต์เองก็มีความเชื่อในเรื่องของสวรรค์และนรกเหมือนกันเพียงแต่จะไม่มีการแบ่งชั้นเหมือนกับประเทศไทย (อรินทร์ ศิริจิตร, 2561)

ในประเทศจีน แรกเริ่มชาวจีนมีการนับถือเทพเจ้าต่าง ๆ ที่เป็นระบบความเชื่อดั้งเดิมและเก่าแก่ที่สุดของชาวจีน มักถือว่ามีสิ่งต่าง ๆ ที่กระทบต่อชีวิตมนุษย์เกิดจากการดลบันดาลของเทพเจ้าต่าง ๆ ซึ่งความเชื่อเป็นลักษณะความคิดอย่างหนึ่งของมนุษย์ มนุษย์มีความเชื่อเป็นที่ยึดเหนี่ยวเพื่อความมั่นคงทางจิตใจ เป็นเครื่องหล่อเลี้ยงให้มีชีวิตอยู่ได้ ความเชื่อที่เป็นระบบก่อให้เกิดพิธีกรรมหรือประเพณีที่เป็นส่วนเชื่อมโยงที่สำคัญในสังคม ซึ่งศาสนาก็เป็นสิ่งที่แสดงถึงความเชื่อของชนชาตินั้น ๆ ความเชื่อและศาสนายังมีอิทธิพลต่อสถาบันสำคัญ เช่น การปกครอง กฎหมาย การศึกษา โดย 1 ลัทธิ 2 ศาสนาหลักที่เป็นรากฐานสำคัญของสังคมจีนมายาวนาน คือ ลัทธิขงจื้อ ศาสนาเต๋า และศาสนาพุทธ ระบบความเชื่อต่าง ๆ ที่อยู่ภายในลัทธิและศาสนาเหล่านี้ได้ผูกโยงสังคมจีนเข้าไว้ด้วยกันอย่างเหนียวแน่น ทำให้ทั้ง 3 มีความสำคัญต่อสังคมจีนอย่างมาก

ส่วนในความเชื่อเรื่องชีวิตหลังความตายของชาวจีน เพราะการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องของสภาพสังคมจีน โดยเฉพาะเมื่อในสังคมเริ่มเกิดความหลากหลายของกลุ่มคนที่ยึดถือในลัทธิหรือศาสนาที่แตกต่างกันจึงทำให้มุมมองเกี่ยวกับความตายของชาวจีนแตกต่างกันไปเช่นกัน ลัทธิศาสนาที่มีอิทธิพลต่อความเชื่อหรือมุมมองนี้ของชาวจีน ได้แก่ ลัทธิขงจื้อ ศาสนาเต๋า และศาสนาพุทธ ซึ่งในการทำความเข้าใจมนุษย์ชาติร่วมโลกนั้น อาจกระทำได้หลายแบบหลายวิธี แต่วิธีหนึ่งที่ได้ผลและมีน้ำหนักมากพอควรคือการพยายามทำความเข้าใจกับศาสนา อันเป็นสิ่งแสดงถึงความเชื่อของชนชาตินั้น ๆ (ฉัตรสุมาลย์ กบิลสิงห์, 2525) ดังนั้นการที่ความเชื่อหรือมุมมองในเรื่องโลกหลังความตายของชาวจีนยึดโยงอยู่กับลัทธิศาสนาทั้ง 3 อย่างไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ และ 3 ลัทธิศาสนายังถือเป็นรากฐานที่สำคัญและมีอิทธิพลของสังคมจีน ทำให้ทั้ง 3 ลัทธิศาสนามีความสำคัญอย่างมากต่อการศึกษาเรื่องชีวิตหลังความตายของชาวจีน

เมื่อพิจารณาถึงความเป็นมาของความเชื่อในเรื่องโลกหลังความตายผู้วิจัยเห็นว่าในสังคมจีนมีลัทธิหรือศาสนาอันหลากหลายที่ส่งผลต่อมุมมองเกี่ยวกับความตายของชาวจีน ซึ่งการที่ชาวจีนยึดถือแตกต่างกันนี้ทำให้ชาวจีนมีความเชื่อในโลกหลังความตายที่แตกต่างกัน โดยความแตกต่างทางด้านความเชื่อเหล่านี้ยังอาจจะส่งผลถึงประเพณีจีนที่แสดงออกในรูปแบบพิธีกรรมเกี่ยวกับความตาย เพราะความเชื่อในโลกหลังความตายทำให้ชาวจีนเกิดพฤติกรรมที่จะปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติเพื่อหลีกเลี่ยงหรือเตรียมพร้อมในการไปอยู่ในโลกหลังความตายนั้น ๆ ในอีกทางหนึ่งก็ทำให้ชาวจีนมีรูปแบบการปฏิบัติเพื่อมอบให้แก่วิญญาณของผู้ตายที่ต้องไปอยู่ในโลกหลังความตายนั้น ๆ ที่สะท้อนให้เห็นผ่านรูปแบบพิธีกรรมเกี่ยวกับความตาย ซึ่งความเชื่อในเรื่องโลกหลังความตายและพฤติกรรมที่ชาวจีนปฏิบัติต่อความเชื่อเรื่องโลกหลังความตายจะเป็นแบบใดขึ้นอยู่กับแนวคิดของลัทธิศาสนาหรือสิ่งที่ชาวจีนในสังคมยึดถือ

ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษา “ชาวจีนกับความเชื่อในเรื่องโลกหลังความตาย” โดยจะศึกษาเรื่องนี้จากแหล่งความเชื่อทางลัทธิและศาสนา 1 ลัทธิ 2 ศาสนา ได้แก่ ลัทธิขงจื้อ ศาสนาเต๋า และศาสนาพุทธ เพราะการจะเข้าใจและเข้าถึงสภาพความคิดของสังคม และศิลปวัฒนธรรมประเพณีพิธีกรรมต่าง ๆ จำเป็นต้องเข้าใจลักษณะความเชื่อและลัทธิศาสนาของประเทศนั้น ๆ ซึ่งในประเทศจีน ลัทธิขงจื้อ ศาสนาเต๋า และศาสนาพุทธถือเป็นรากฐานสำคัญของสังคมจีน และมีความสำคัญต่อสังคมจีน การจะเข้าใจถึงมุมมองของชาวจีนในเรื่องชีวิตหรือโลกหลังความตายจึงจำเป็นต้องศึกษาจากแหล่งความเชื่อทางลัทธิศาสนาทั้ง 3 นี้ เพื่อให้เข้าใจถึงแนวคิดและความเชื่อของคนจีนในเรื่องโลกหลังความตายมากขึ้น

2. จุดประสงค์ของการศึกษา

2.1 เพื่อศึกษาความเชื่อเรื่องโลกหลังความตายของชาวจีนที่ได้รับอิทธิพลจากคติความเชื่อของลัทธิขงจื้อ ศาสนาเต๋า และศาสนาพุทธ

2.2 เพื่อศึกษาอิทธิพลของความเชื่อในเรื่องโลกหลังความตายที่มีต่อสังคมและประเพณีจีน โดยเฉพาะที่แสดงออกผ่านพิธีกรรมเกี่ยวกับความตาย

3. ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษาเรื่อง "ชาวจีนกับความเชื่อในเรื่องโลกหลังความตาย" นี้เป็นการศึกษาในเรื่องความเชื่อที่เกี่ยวกับโลกหลังความตายของคนจีนจึงได้หยิบยกเฉพาะแนวคิดของลัทธิศาสนาที่ส่งผลกระทบต่อมุมมองเกี่ยวกับชีวิตหลังความตายของคนจีนโดยมุ่งเน้นศึกษาผ่านลัทธิและศาสนาหลักของคนจีน คือ ลัทธิขงจื้อ ศาสนาเต๋า และศาสนาพุทธ เพื่อใช้หาความหมายหรือความคิดของคนจีนที่มีต่อโลกหลังความตายซึ่งจะศึกษาจากเอกสารภาษาไทยเท่านั้น

4. วิธีการวิจัย

4.1 ศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องความเชื่อเรื่องโลกหลังความตายรวมทั้งเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสังคมและประเพณีจีน

4.2 เก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับลัทธิขงจื้อ ศาสนาเต๋า และศาสนาพุทธ รวมทั้งข้อมูลเกี่ยวกับสังคมและประเพณีจีนที่แสดงออกในรูปพิธีกรรมเกี่ยวกับความตาย

4.3 วิเคราะห์แนวคิดของลัทธิขงจื้อ ศาสนาเต๋า และศาสนาพุทธเกี่ยวกับความเชื่อเรื่องโลกหลังความตาย หรือมุมมองเกี่ยวกับชีวิตหลังความตาย รวมทั้งวิเคราะห์เกี่ยวกับความเชื่อเหล่านี้ที่ส่งผลกระทบต่อสังคมและประเพณีจีนที่แสดงออกในรูปพิธีกรรมเกี่ยวกับความตาย

4.4 เรียบเรียงผลการศึกษาในรูปแบบของบทความวิจัย

ผลการวิจัย

1. ความเชื่อในเรื่องโลกหลังความตาย

ขงจื้อและเต๋าเป็นลัทธิและศาสนาที่อยู่คู่ชาวจีนมาตั้งแต่โบราณ ชาวจีนนับถือลัทธิขงจื้อและลัทธิเต๋ามา นานนับพันปี ซึ่งหลักคิดของทั้งสองก็ถือว่าเป็นรากฐานทางวัฒนธรรมของจีน ทั้งคุณธรรม ความกตัญญู การเคารพ ผู้อาวุโส การสืบทอดตระกูล เป็นต้น ในเรื่องชีวิตหลังความตายก็ถือเป็นเรื่องสำคัญของชาวจีน ชาวจีนมีความเชื่อ ว่าชีวิตหลังความตายก็คล้ายกับชีวิตบนโลกมนุษย์ เชื่อว่าผู้ตายจะไปสู่ที่ใด และจะใช้ชีวิตอย่างไรก็ไม่ต่างจากใน ตอนที่ยังมีชีวิตอยู่เท่าไรนัก โดยเฉพาะก่อนยุคที่ศาสนาพุทธจะเข้ามามีบทบาทในสังคมจีน

ลัทธิขงจื้อ มองเรื่องความตายในแง่มุมมองของความเป็นจริง มองว่าความตายเป็นเรื่องธรรมชาติที่ทุกคนต้อง พบเจออย่างไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ ทั้งยังมองว่า “คุณธรรมสำคัญกว่าชีวิต” เนื้อหาส่วนใหญ่จะเกี่ยวข้องกับชีวิตเป็น สำคัญ แนวคิดลัทธิขงจื้อมองว่าการดำเนินชีวิตให้มีสุขภาพที่แข็งแรง มีอายุยืนยาว และสิ้นลมอย่างสงบเป็นเรื่องที่ ดี ในทางกลับกันได้สอดแทรกแนวคิดเกี่ยวกับความตายเป็นส่วนน้อย มองว่าการตายก่อนวัยอันควรและการมี โรคภัยไข้เจ็บเป็นเรื่องที่ไม่ดี ดังนั้นในเรื่องความเชื่อเรื่องโลกหลังความตายลัทธิขงจื้อก็ไม่ได้แสดงไว้อย่างชัดเจน เพียงแต่อนุโลมให้ทำตามความเชื่อที่บรรพบุรุษเชื่อกันมา เช่น เชื่อเรื่องผีสิงเทวดา เชื่อว่าเมื่อคนตายแล้ววิญญาณ จะไม่ตาย เพราะวิญญาณเป็นอมตะ และวิญญาณจะยังคงวนเวียนอยู่ในโลกนี้ หรือจะไปอยู่ในโลกวิญญาณคอย ดูแลสุขทุกข์ของลูกหลานญาติพี่น้อง ส่วนวิญญาณใดที่มีความดีมากก็จะได้เลื่อนไปในสวรรค์เป็นเทพเจ้าช่วยนิรันดร จึงพยายามทำความดีเมื่อตายแล้วจะได้ไปบังเกิดในสวรรค์ แนวคิดเรื่องความตายของลัทธิขงจื้อค่อยๆ ซึมซับจน กลายเป็นแนวคิดหลักของวัฒนธรรมจีน แม้ความตายจะเป็นข้อเท็จจริงที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ แต่หากยึดหลัก แนวคิดขงจื้อพร้อมกับปฏิบัติตาม ชีวิตก็จะเต็มเปี่ยมด้วยคุณค่าและความหมายสมกับที่ได้เกิดมา

ทางด้าน**ศาสนาเต๋า** มีความเชื่อใกล้เคียงกับลัทธิขงจื้อเนื่องจากล้วนเป็นลัทธิที่เกิดขึ้นในผืนแผ่นดินจีนมา ช้านานเช่นเดียวกัน แต่แนวคิดทั้ง 2 ก็แตกต่างกันที่มุมมองและทัศนคติ ซึ่งศาสนาเต๋ามีมุมมองว่า ชีวิตจะเกิดขึ้น หรือดับลงล้วนเป็นไปตามวัฏจักรของธรรมชาติ มนุษย์ควรปฏิบัติต่อการเปลี่ยนแปลงทางธรรมชาติ ดังนั้นจึงมอง ว่า “ความเป็นความตายเป็นไปตามกฎแห่งธรรมชาติ” กล่าวคือ การเกิดหรือการตายล้วนเป็นไปตามธรรมชาติ เหมือนฤดูกาลทั้ง 4 ที่เป็นวัฏจักรหมุนเวียน ฤดูร้อนฤดูฝนฤดูหนาวที่วนเวียนผลัดเปลี่ยนอยู่เรื่อยๆ เมื่อถึงฤดู หนาวใบไม้ก็จะแห้งและร่วงหล่น พอหมดฤดูหนาวต้นไม้ก็ผลิดอกออกไปใหม่ ตลอดฤดูหนาวต้นไม้ได้รับการพ่น พักไม่ต้องทำงานออกดอกออกผลแต่ไม่ได้แปลว่าต้นไม้ตาย มนุษย์เราก็เหมือนกัน พฤติการณ์ซึ่งเรียกกันว่าความ ตายนั่นอันที่จริงไม่ใช่ตาย แต่เป็นการพ่นพักเพื่อที่จะเกิดใหม่ให้เป็นเด็กเป็นหนุ่มเติบโตแข็งแรงเหมือนต้นไม้ที่ได้ พักพ่นตลอดฤดูหนาวเพื่อจะแตกใบอ่อนให้เขียวสดและแข็งแรงต่อไป ฉะนั้นความตายจึงไม่ใช่เรื่องสูญเสียไม่ใช่ เรื่องร้าย ตรงกันข้ามความตายเป็นการดีเพราะเป็นเวลาที่ได้พักพ่น ถือว่าความตายนั่นคือการกลับบ้านบ้านของ

มนุษย์ หรือดวงวิญญาณทั้งหลายไม่ได้อยู่ในโลกนี้ แต่อยู่ที่เต๋า ซึ่งเต๋าก็ไม่ใช่ที่อื่นไกลเพราะเต๋าก็คือธรรมชาติ (ประจิดตร บ่อมอรินทร์, 2563) ดังนั้นเมื่อตายจึงเป็นเวลาพักผ่อน เพราะได้ไปพักอยู่ที่เต๋าซึ่งถือว่าเป็นการกลับบ้าน เป็นเวลาที่ได้รับความสุขอย่างแท้จริงเพราะไม่มีความกังวลห่วงใยอย่างหนึ่งอย่างใด ชาวเต๋าเชื่อว่าวิญญาณเป็นอมตะจึงไม่ตายตามร่างกาย เชื่อว่าชีวิตในโลกนี้มีครั้งเดียวจากนั้นไปสู่โลกวิญญาณชั่ววันรันดร ซึ่งความสุจริตเป็นทางนำวิญญาณไปสู่ ‘เต๋า’

ส่วนศาสนาพุทธในประเทศจีน จากหลักฐานที่มีการบันทึกไว้ พุทธศาสนาจากอินเดียเข้าสู่แผ่นดินจีนในสมัยราชวงศ์ฮั่นตะวันตก โดยเจริญรุ่งเรืองสลักกับเสื่อมความนิยมตามยุคสมัย พุทธศาสนาที่เข้าสู่ประเทศจีนเป็นนิกายอภยปริยวาท แต่คนจีนนิยมเรียกตัวเองว่า “ชาวพุทธมหายาน” พุทธศาสนาที่แพร่หลายในประเทศจีนส่วนใหญ่จึงเป็นแบบมหายาน

ศาสนาพุทธจะมีความเชื่อในเรื่องของ “บุญและบาปที่ได้กระทำขึ้นในชาตินี้” ซึ่งบุญและบาปเหล่านี้จะเป็นตัวตัดสินว่าเมื่อมนุษย์ตายไปดวงวิญญาณจะได้มุ่งหน้าไปสู่สวรรค์หรือนรก หากทำผลบุญได้เยอะดวงวิญญาณก็จะมุ่งหน้าไปยังสวรรค์และรอการเกิดใหม่ในชาติถัดไป แต่หากทำผลบาปไว้มากดวงวิญญาณก็จะถูกตัดสินให้ลงไปยังนรก ซึ่งนรกจะถูกแบ่งออกเป็นชั้น ๆ โดยที่แต่ละชั้นก็จะมีบทลงโทษที่แตกต่างกันไปตามผลบาปที่ได้ก่อมา กล่าวคือยิ่งผลบาปที่กระทำมาหนักหนาขนาดนั้น ชุมนรกที่จะได้ลงก็จะลึกลงไปเรื่อย ๆ (อรินทร์ ศิริจิตร, 2561) และศาสนาพุทธยังเชื่อว่าความตายคือความทุกข์ประการหนึ่ง ต่อมาเมื่อจีนรับสืบทอดศาสนาพุทธนิกายมหายานจึงเกิดความเชื่อว่าเมื่อคนตาย วิญญาณจะออกจากร่างไปสู่ภพภูมิใดภพภูมิหนึ่งในหก ตามคำสอนของฝ่ายมหายาน อันแบ่งเป็น

• สุตติภูมิ ประกอบด้วย

1. **สวรรค์** สวรรค์ของจีนแบ่งเป็น 33 ชั้น (ตรัยตริงส์) และสวรรค์ชั้นรองอีก 28 ชั้น ซึ่งสวรรค์มีอีกชื่อเรียกหนึ่งว่า ‘สุขาวดี’ คำว่า สุขาวดี มาจากชื่อของสวรรค์ชั้นสุขาวดี เป็นความเชื่อตามคตินิยมทางศาสนาพุทธนิกายมหายานแบบจีน ผสมผสานกับแนวคิดตามคติความเชื่อของลัทธิเต๋า โดยจะเรียกภพภูมิที่อยู่สูงกว่ามนุษย์ขึ้นไปทั้งหมดว่า สวรรค์ หรือแดนสุขาวดี
2. **มนุษย์ภูมิ** ผู้ที่อยู่ในภูมินี้มีชายและหญิง มั่งมีหรือจน ดิหรือเลว สุขหรือทุกข์ปะปนกันไป ตามกฎแห่งกรรม
3. **อสุรภูมิ** มีทั้งอสูรที่ดีและร้าย

• ทุกขภูมิ ประกอบด้วย

4. **นรกภูมิ** ภูมินี้มีการลงโทษผู้ตกไปอยู่ตลอดกาล
5. **เปรตวิสัย** เปรตเป็นผู้ใจบาป พอใจในสิ่งชั่ว เมื่อตกไปอยู่นรกบางพวกพอใจขอรับหน้าที่ทรงทานและประหารสัตว์นรก ทำให้จิตกระด้างด้วยความชั่ว

6. **ดิรัจฉาน** มนุษย์ซึ่งเป็นผู้ร้ายอย่างชนิดที่ว่าร้ายที่สุดยอมไปเกิดในภูมินี้

ในความเชื่อเรื่องนรกของจีน เป็นคติที่เอามาจากลัทธิเต๋าผสมผสานพุทธศาสนาฝ่ายมหายาน และผสมผสานความเชื่อดั้งเดิม แต่ปัจจุบันเน้นพุทธศานามหายาน ‘นรก’ เป็นเรื่องราวคำสอนแห่งการละเว้นความชั่ว และประกอบกรรมดี ซึ่งความหมายนรกของจีนเดิมไม่ได้อยู่ที่พื้นดินแต่อยู่ในภูเขาอีกโลกหนึ่ง มีความมืดเป็นเสมือนที่รวมของคุกที่ทรมานวิญญาณผู้กระทำผิดในตอนที่เป็นคน นรกของจีนมี 10 ชุม ทั้ง 10 ชุมคือศาลลงทัณฑ์ ในแต่ละชุมจะมีผู้พิพากษาพิจารณาความผิดว่าความผิดนั้น ๆ จะใช้เครื่องมือทรมานแบบใดในนรกชุมนั้น ๆ ผู้พิพากษาในแต่ละชุมเป็นท่านอ่องหรือเจ้ายมบาล มีลูกน้องคอยเอาวิญญาณคนผิดไปลงทัณฑ์ตามที่ได้รับ โดยนรกทั้ง 10 ชุมของจีน มีดังนี้

• **นรกชุมนุ่ 1** เจ้ายมบาล “ชิงก้วงอ่อง”

นรกชุมนุ่นี้ถือเป็นด่านแรกที่ดวงวิญญาณทุกดวงต้องเจอ โดยยมบาลชิงก้วงอ่อง คือ ผู้มีหน้าที่ตรวจสอบบาปบุญคุณโทษที่ทุกคนได้กระทำมาทั้งหมด โดยชิงก้วงอ่องจะใช้ “กระจกส่องกรรม” ส่องดูความดีความชั่วของดวงวิญญาณ ถ้าไม่ทำกรรมชั่วเลย (ทั้งชีวิตทำแต่ความดี) จะได้รับการปล่อยตัวให้เดินข้ามสะพานทองคำโดยมีเทวดาเป็นผู้นำทางไปสู่สวรรค์ทางตะวันตกที่มีแต่ความสุข หรือไปเกิดในครอบครัวร่ำรวยและมีเกียรติ ถ้าทำกรรมชั่วน้อยก็เดินข้ามสะพานเงินไปสู่สวรรค์ทางทิศใต้ พอบุญหมดก็จะต้องกลับมารับโทษเบาแล้วได้ไปเกิดใหม่ แต่หากดวงวิญญาณมีบาปบุญเท่าๆ กัน เมื่อตายจากโลกแล้ว วิญญาณจะถูกส่งไปที่นรกชุมนุ่ 10 เพื่อไปเกิดเป็นคนธรรมดา

• **นรกชุมนุ่ 2** เจ้ายมบาล “ฉอกังฮิวง”

นรกชุมนุ่นี้นับได้ว่าเป็นสถานที่ลงทัณฑ์โดยทางการแห่งนรกสิบชุม บรรดาวิญญาณบางส่วนที่ยังมีนิสัยดื้อด้าน ไม่ยอมรับความผิด เมื่อวิญญาณตกมาถึงชุมนุ่นี้ก็จะถูกเปิด “สมุดตรวจแห่งยมโลก” หาหลักฐานความชั่วร้ายที่ตนทำไว้ ประกาศให้รู้ทุก ๆ ข้อ โดยการลงทัณฑ์ของชุมนุ่นี้มี 3 รูปแบบ คือ 1. ถูกจับโยนลงไปใ้ใน **สระน้ำที่ใสโครก** มาก ๆ ให้ดวงวิญญาณนั้นค่อย ๆ จม และทรมานด้วยความเน่าเหม็นของสิ่งโสโครกต่าง ๆ 2. ถูกจับลงไปแช่ใน **สระน้ำแข็ง** ให้บังเกิดความหนาวเหน็บ หิวโหย และตายไป ฟิ้นขึ้นอีกถูกทรมานเหมือนเดิม 3. **ปาตาศที่ตันไม้ใบหญ้า** ทั้งป่าจะมีความคมเหมือนมีด วิญญาณทั้งหลายไร้ผ้าห่อกาย เกิดอาการรำนกำหนดด้วยมองขึ้นไปบนยอดไม้เหล็ก แต่ละต้นมีหญิงสาวสวยหนุ่มรูปหล่อเปลือยล่ออยู่ ด้วยความกำหนดจัดพวกเขาจึงปีนต้นไม้เหล็ก เจอไปไม่มีดโกน เขื่อนเจ็บก็ทน ปีนขึ้นไปตกลงมากี่ปีนขึ้นไปใหม่ เจ็บปวดตายแล้วฟิ้นขึ้นปีนใหม่ตลอดช่วงที่รับโทษ วิธีนี้สำหรับดวงวิญญาณที่มีความผิดฐานช้อกามเมเมื่อตอนเป็นคนโดยเฉพาะ

• **นรกชุมนุ่ 3** เจ้ายมบาล “ซ่งตี้ฮิวง”

นรกชุมนุ่ 3 มีนรกน้อย 3 ชุมไว้ใช้ลงโทษดวงวิญญาณที่กระทำบาป ได้แก่ **นรกควักดวงตา** ที่ใช้ลงโทษดวงวิญญาณบาปที่เมื่อครั้งยังมีชีวิตอยู่ใช้ดวงตาไปในทางที่ไม่ถูกทำนองคลองธรรม เช่น ชอบแอบดูหญิงสาว

อาบน้ำ ขอบดูหรืออ่านหนังสือลามก หรือมักจะมองคนอื่นด้วยสายตาที่แสดงออกด้วยอาการดูถูกเหยียดหยามผู้อื่น อยู่เสมอ **นรกเหล็กขุดหน้า** ลงโทษดวงวิญญาณบาปที่เมื่อครั้งยังมีชีวิตอยู่มีร่างกายแข็งแรงกำยำ แต่ไม่คิดที่จะประกอบอาชีพเลี้ยงชีพตนตามความสามารถกลับไปเที่ยวทำตัวเป็นขอทานแก่งพิการเสื่อมเสียเกียรติแก่วงศ์ตระกูล และพวกที่ชอบลวนลาม พุดจาแทะโลมหญิงสาวในที่ลับตาคน และ**นรกแขวนหัวทิม** ที่จับดวงวิญญาณมามัดเท้าด้วยเชือกดำ แล้วแขวนห้อยหัว ปล่อยให้หัวและผิวหนังตามร่างกายหลุดออกมาเอง ใช้ลงโทษดวงวิญญาณบาปที่เมื่อครั้งยังมีชีวิตอยู่ไม่คำนึงถึงคุณธรรมความถูกต้องของการเป็นมนุษย์ จำพวกคนที่ดูถูกเหยียดหยามนินทาให้ร้ายครูอาจารย์ พวกที่ออกตัญญูเนรคุณ และบ้างก็ประพฤติผิดศีลธรรมและประเพณีความสัมพันธ์ภายในครอบครัว

• นรกขุมที่ 4 เจ้ายมบาล “โหงวแก้วอ้อง”

ในขุมนี้มีนรคน้อยหรือคุนกรคนต่าง ๆ ที่ใช้ลงโทษดวงวิญญาณที่กระทำความบาป เช่น **นรกกรอกยาพิษ** สำหรับดวงวิญญาณที่เมื่อครั้งยังมีชีวิตอยู่เป็นคนผลิตยาปลอมออกจำหน่าย หรือขายยาเสพติดให้ผู้อื่นเมื่อตายแล้วก็ต้องตกนรกและมารับโทษที่ได้ก่อไว้ **นรกร้อนจัดรดมือ** ลงโทษวิญญาณบาปที่เมื่อครั้งยังมีชีวิตอยู่ล้วนแต่เป็นพวกฉกฉวยลักขโมย ฉกชิงวิ่งราวและบ้างก็เป็นพวกหลอกลวงผู้คนให้เสียทรัพย์ **นรกเหล็กแหลมแทงทะลวงปาก** ลงโทษวิญญาณบาปที่เมื่อครั้งยังมีชีวิตอยู่ชอบพุดคุยเหยียดหยามคนอื่นเสียหาย ชอบพุดปดมดเท็จ พุดจาใส่ร้ายลับหลัง ชอบแข่งด่าผู้มีอาวุโสลับหลัง **นรกตัดเอ็นตัดกระดูก** ลงโทษวิญญาณบาปที่เมื่อครั้งยังมีชีวิตอยู่ขานนั้นได้ โกงตรา ชั่งที่ใช้ค้าขาย แอบลดน้ำหนักสินค้าลง และ**นรกฝังพิษรุมต่อ** ลงโทษวิญญาณบาปที่เมื่อครั้งยังมีชีวิตอยู่ได้แอบอ้างชื่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ไปหลอกลวงเอาทรัพย์สินเงินทองของผู้บริสุทธิ์ พวกที่ชอบเบียดบังเอาเงินของศาสนาไปใช้เป็นเงินส่วนตัว และพวกหมอดูที่หลอกรับจ้างทำพิธีสะเดาะเคราะห์โดยมิชอบ

• นรกขุมที่ 5 เจ้ายมบาล “เหี้ยมหล่ออ้อง”

ในขุมนี้มีนรคน้อยหรือคุนกรคนที่ใช้ลงโทษดวงวิญญาณที่กระทำความบาป คือ **นรกประหารใจ** ภายในนรกขุมนี้ นายนิรบาลจะใช้มีดผ่าอกพวกวิญญาณบาปพร้อมกับควักเอาหัวใจของพวกเขาออกมารวกับฆ่าสุกรแล้วผ่าอกควักหัวใจออกมาที่เดียว พวกวิญญาณบาปถูกมัดติดอยู่กับเสา ที่หน้าอกของแต่ละตนถูกผ่าแยกออก ยืนสลบแน่นิ่ง เหตุที่ต้องมารับผลกรรมเช่นนี้ก็เพราะเมื่อครั้งมีชีวิตนั้นเป็นพวกที่มีจิตใจอิจฉาริษยาใจอธรรมลำเอียง ใจโหดเหี้ยม อมहित ใจที่มีแต่ความพยาบาทเคียดแค้น ใจที่เห็นแก่ตัวและจงเกลียดชังผู้อื่น ใจที่ไม่รู้จักตัญญู จิตใจสกปรก

• นรกขุมที่ 6 เจ้ายมบาล “เปียงเซียอ้อง”

ในขุมนี้มีนรคน้อยหรือคุนกรคนที่ใช้ลงโทษดวงวิญญาณที่กระทำความบาป คือ **นรกตัดเครื่องเพศให้หนูกัดแทะ** ในนรกแห่งนี้มีวิญญาณบาปชายทั้งสิ้น เหตุที่ต้องมาชดกรรมแบบนี้เพราะเมื่อครั้งยังมีชีวิตอยู่นั้นพวกเขาหมกมุ่นทางกามราคะ บ้างก็เป็นพวกอสังขีประพฤติผิดศีลข้อห้ามขณะทีครองตนอยู่ในสมณะเพศ ซึ่งเป็นการทำลายศาสนาให้มัวหมองและผิดศีลธรรมอย่างร้ายแรง ฉะนั้นวิญญาณบาปพวกนี้นอกจากจะโดนตัดเครื่องเพศออกแล้ว

ยังต้องให้พวกหนูแพะกัดอีกด้วย **นรกอมลูกหนามเหล็ก** ใช้ลงโทษดวงวิญญาณที่เมื่อครั้งยังมีชีวิตอยู่ มักจะใช้กลอุบายล่อหลอกให้คนตกหลุมพราง แล้วใช้อ่านาจขู่ว่าจะบังคับเพื่อให้ได้มาซึ่งสิ่งที่ตนต้องการโดยไม่คำนึงถึงเหตุผลและคุณธรรมของความเป็นมนุษย์ และ**นรกปลิง-ต๊กแตน** ที่มีต๊กแตนตัวยาวเหยียดอยู่ที่ศีรษะ และปลิงเกาะอยู่บนร่างของวิญญาณบาป สำหรับต๊กแตนที่เกาะอยู่ที่ศีรษะนี้กำลังดูดกินมันสมองของพวกวิญญาณบาปอยู่ เหตุที่ต้องมาชดใช้กรรมในนรกขุมนี้ก็เพราะ เมื่อครั้งมีชีวิตอยู่เป็นคนจำพวกที่ไม่ประกอบอาชีพสุจริต ข้าราชการทุจริตฉ้อราษฎร์บังหลวง กระทบความชั่วได้ทุกอย่าง โดยไม่คำนึงถึงคุณธรรมเพียงให้ได้มาซึ่งในสิ่งที่ตนต้องการ ตลอดจนคนจำพวกที่รีดไถสูบเลือดเนื้อหยาดเหงื่อแรงงานของผู้อื่น

• นรกขุมที่ 7 เจ้ายมบาล “ไต้ซัวฮ้วง”

ในขุมนี้มีนรกน้อยหรือคูกนรกที่ใช้ลงโทษดวงวิญญาณที่กระทำความบาป คือ **นรกกำเหล็กไฟ** เหตุที่ต้องมาชดใช้กรรมเช่นนี้ก็เพราะเมื่อครั้งยังมีชีวิตอยู่ มีนิสัยชอบทำตัวเสเพล ใช้มือล่วงเกินผู้หญิง ยุยงส่งเสริมให้คนทะเลาะกัน เปิดบ่อนเล่นการพนัน และหลอกล่อให้คนหลงมาเล่นการพนัน เป็นอันธพาลชอบก่อเหตุวิวาทเสมอ ๆ **นรกสาวไส้** ลงโทษดวงวิญญาณที่เมื่อครั้งยังมีชีวิตอยู่พวกเขาเป็นข้าราชการที่ทุจริตต่อหน้าที่ และบ้างก็เป็นคนจำพวกใจดำอมหิต **นรกกิ้งเทินหินบนศีรษะคู้ตัว** ลงโทษดวงวิญญาณที่เมื่อครั้งยังมีชีวิตอยู่ล้วนแต่หัวแข็ง บ้างเย่อหยิ่งจองหองและชอบอวดอ้างตนเอง บ้างเป็นถึงครูอาจารย์แต่ไม่รักชื่อเสียงเกียรติภูมิของตน บ้างก็เป็นพวกเนรคุณครูบาอาจารย์ที่ให้การอบรมสั่งสอนธรรมะ **นรกกระทะทองแดง** ลงโทษดวงวิญญาณที่เมื่อครั้งยังมีชีวิตอยู่เป็นคนจำพวกโจรปล้น ตีชิงวิ่งราว ลักขโมย ฆ่าคนตายด้วยอาวุธหรือยาพิษ พวกฉ้อราษฎร์บังหลวง พวกประพฤติผิดในกามกับคู่เป็นสายเลือด พวกอกตัญญูต่อผู้บังเกิดเกล้า และพวกที่ใช้ศาถาอาคมทำร้ายคนด้วยคุณไสย และ **นรกตัดลิ้นร้อยกรรม** เหตุที่ต้องมาชดใช้กรรมในนรกขุมนี้ก็เพราะเมื่อครั้งยังมีชีวิตอยู่เป็นนักบวชที่ประพฤติผิดธรรมวินัยทางปาก

• นรกขุมที่ 8 เจ้ายมบาล “โหวฉีฮ้วง”

บรรดาโทษที่ขุมนี้ตัดสินไปนั้น ล้วนเป็นโทษจากขุมที่ 1 ถึงขุมที่ 8 ลงโทษมาแล้ว แต่ยังมีโทษเหลืออยู่เล็กน้อยเท่านั้น จึงส่งมอบมาให้กับขุมนี้ ตัดสินเพื่อเพิ่มให้เต็มอัตราของโทษ โดยมีนรกน้อยหรือคูกนรกที่ใช้ลงโทษดวงวิญญาณที่กระทำความบาป คือ **นรกบดละเอียดร่าง** ลงโทษดวงวิญญาณที่เมื่อครั้งยังมีชีวิตอยู่เป็นคนจำพวกที่มักมากทางกามารมณ์ พวกที่อกตัญญูไม่รู้จักรับบุญคุณของพ่อแม่ พวกที่ชอบทำลายชีวิตคน พวกที่เห็นชีวิตผู้อื่นเป็นผักปลา และ**นรกตัดแขนขา** ลงโทษดวงวิญญาณที่เมื่อครั้งยังมีชีวิตอยู่พวกเขาหนีอาภรณ์ 32 ครบถ้วน แต่ไม่ประพฤติปฏิบัติชอบด้วยการหาเลี้ยงชีพให้ถูกต้องตามทำนองคลองธรรมกลับใช้พลังกำลังความสมบูรณ์ของร่างกายไปในทางที่ชั่วร้าย

• นรกขุมที่ 9 เจ้ายมบาล “เผ่งเต็งฮ้วง”

ในโลกมนุษย์ คำว่า “เผ่งเต็ง” มีความหมายว่า “เสมอภาค” การที่เจ้ายมราชขุมนี้ถูกขนานนามว่า “เผ่งเต็งอ้วง” เป็นเพราะว่า วิญญาณโทษที่โดนทำโทษมาจากขุมที่ 1 ถึงขุมที่ 8 นั้นได้รับการลงทัณฑ์มากพอสมควรแก่โทษฐานแล้ว บรรดาที่ส่งมอบมาให้ขุมนี้จึงเป็นพวกที่โทษหนักมาก ซึ่งเจ้ายมบาลขุมนี้จะให้การเสมอภาคแก่ทุก ๆ คน บรรดาที่มีโทษฐานเบาว่าก็จะส่งตรงไปยัง “จวนหลุนหวัง” แห่งขุมที่ 10 จัดการให้อย่างเสมอภาคเช่นเดียวกัน ในนรกขุมนี้มีนรกน้อยและคุกนรกเพื่อลงโทษพวกวิญญาณโทษหนัก เช่น **นรกรน้ำมันลวก** ลงโทษดวงวิญญาณที่เมื่อครั้งยังมีชีวิตอยู่เป็นพวกเขียนหนังสือหรือถ่ายภาพลามก พวกที่ปรุงยาปลุกอารมณ์ทางเพศ พวกโรงพิมพ์ตลอดจนผู้ชาย หลังจากตายแล้ววิญญาณของพวกเขาต้องมาชดใช้กรรมในนรกขุมนี้ทั้งสิ้น และ**นรกรงพิษเจาะร่าง** ลงโทษดวงวิญญาณที่เมื่อครั้งยังมีชีวิตอยู่ไม่ชอบประกอบสัมมาอาชีพให้ถูกต้องตามทำนองคลองธรรม แต่พยายามเสาะแสวงหาช่องว่างของกฎหมายเพื่อทำการค้าเถื่อนและทุจริตคดโกง พวกฆ่าทำร้ายคนโดยโลภหวังเอาทรัพย์สินเงินทอง พวกที่จิตใจโหดเหี้ยมอำมหิตยิ่งกว่าอรรพ

• นรกขุมที่ 10 เจ้ายมบาล “จ้วงหลั่งอ้วง”

ขุมนี้ถือเป็นขุมพักฟื้น เจ้ายมบาล “จ้วงหลั่งอ้วง” ทำหน้าที่รับดวงวิญญาณที่ได้ถูกลงทัณฑ์มาแล้วเพื่อให้พวกเขาไปเกิดใหม่ตามบุญกรรมที่ยังเหลืออยู่ หรือต้องไปเกิดใหม่ชดใช้กรรมที่ยังค้าง อาจเกิดใหม่เป็นสัตว์ชนิดต่าง ๆ เป็นคนยากจนลำบากแสนเข็ญ หรือหมดกรรมและได้ไปเกิดในที่ที่ได้รับความสุข ผู้ที่รับพระบัญชาจากจ้วงหลั่งอ้วง คือ “พระนางเมิ่งซั่วเหยงเหนียง” ด้วยการเอาน้ำชาติพิภพให้ดื่ม เพื่อให้ดวงวิญญาณเหล่านั้น สัมผัสสิ่งที่ได้พบเห็น หรือสิ่งที่ถูกทรมานในนรกให้หมด สัมผัสทุกสิ่งทุกอย่างรวมทั้งชาติก่อน แล้วเอาดวงวิญญาณใส่ใน “กงล้อชีวิต” ให้หมุน กงล้อชีวิตจะหมุนแล้วสลัดเอาวิญญาณออกไปตกลงตามบ้านเมือง นาไร่เรือกสวน ตามที่พวกเขาจะต้องไปเกิดเข้าห้องมารดาใหม่ตาม业กรรมของแต่ละคน เพื่อเสวยสุข หรือแบกความทุกข์ยากเพื่อชดใช้กรรมเก่าตามกงเวียนก่าเวียนแห่งชีวิตไม่มีที่สิ้นสุด (สมบุรณ์ แก่นตะเคียน, 2553)

ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า อารายธรรมจีนแบบดั้งเดิมไม่ว่าจะเป็นทัคนะของขงจื้อหรือเล่าจื้อ การมีอยู่ของนรกภูมิไม่เป็นที่ชัดเจนนัก ในอดีตชาวจีนมีเพียงความเชื่อในโลกหลังความตายเท่านั้น กระทั่งได้รับอิทธิพลมาจากศาสนาพุทธที่เข้ามาในสมัยราชวงศ์ฮั่นตะวันตกตามที่กล่าวไปข้างต้น ก็ได้รับเอาความเชื่อเรื่องนรกภูมิเข้ามาด้วย จากนั้นเกิดการวิวัฒนาการมาเรื่อย ๆ ตั้งแต่สมัยราชวงศ์เว่ยถึงราชวงศ์จิ้นเป็นต้นมารวมเวลา 400 กว่าปี ความเชื่อนี้จึงถูกหลอมรวมกับความเชื่อเรื่องวิญญาณที่มีมาแต่เดิม จนกลายเป็นความเชื่อของชาวจีนในเรื่องโลกหลังความตายที่ต่างจากเดิม

2. ความเชื่อในเรื่องโลกหลังความตายที่มีต่อสังคมและประเพณีจีน

ความเชื่อในเรื่องโลกหลังความตายมีอิทธิพลต่อสังคมและประเพณีจีน โดยเฉพาะใน ‘พิธีกรรมเกี่ยวกับความตาย’ เพราะเป็นการเชื่อว่าต้องเตรียมให้พร้อมสำหรับโลกหลังความตาย เช่น มีคนรับใช้ตามไปคอยปรนนิบัติ

และการทำบุญเพื่อให้ไปจุติในสรวงสวรรค์ รากฐานเดิมของคนจีนนั้น พิธีของความตายถือว่าเป็นงานสำคัญอันหนึ่งของชีวิต นอกจากการเกิด การข้ามพ้นสู่วัยผู้ใหญ่ งานแต่งงานแล้ว งานว่าด้วยความตายก็ถือเป็นงานที่มีความสำคัญมาก เพราะพื้นฐานคนจีนนั้นคือการแสดงความกตัญญู (อรสา ศรีดาวเรือง, 2565)

พิธีกรรมในวงจรชีวิตของชาวจีน โดยเฉพาะประเพณีด้านความตาย ยิ่งเป็นพิธีศพของบุพการีด้วยแล้ว ผู้เป็นบุตรหลานจะต้องเตรียมการอย่างดีที่สุด เพื่อเป็นการแสดงความกตัญญูตเวทิตา มีความละเอียดซับซ้อน สะท้อนภูมิปัญญาเก่าแก่ เต็มไปด้วยสัญลักษณ์เพื่อให้เกียรติแก่ผู้ตาย และเพื่อความมั่นใจได้ว่าผู้ตายกำลังเดินทางไปยังภพภูมิที่ดี ซึ่งพิธีกรรมเกี่ยวกับความตายของชาวจีนเป็นประเพณีที่มีวิวัฒนาการยาวนานกว่า 2,000 ปี ก่อนที่ชาวจีนจะมีความเชื่อเรื่องวิญญาณด้วยซ้ำไป พิธีกรรมเกี่ยวกับความตายของชาวจีนโดยส่วนใหญ่จะผสมผสานทั้งความเชื่อของลัทธิขงจื้อ ศาสนาเต๋า และศาสนาพุทธ กล่าวคือ ลัทธิขงจื้อสอนให้บุตรหลานมีความกตัญญูต่อบรรพบุรุษ ชาวจีนจึงต้องฝังศพเท่านั้น เพราะการฝังศพสามารถจารึกชื่อ แซ่ และคุณความดีของบรรพบุรุษไว้ที่หน้าอวงซู่ย มีการเขียนป้ายชื่อไว้กราบไหว้บูชาที่บ้าน และเมื่อครบรอบวันซึ่งเม็งก็จะต้องมีการเซ่นไหว้บรรพบุรุษที่อวงซู่ย ลูกหลานจึงต้องเดินทางไปแสดงความกตัญญูอยู่ไม่ขาดระยะ ส่วนศาสนาเต๋าจะสอนในเรื่องธรรมชาติ การหาอวงซู่ยจึงต้องหาทำเลทางธรรมชาติที่เหมาะสมและสามารถเกื้อกูลให้บุตรหลานมีโชคลาภในอนาคต และเมื่อชาวจีนได้รับคติพุทธศาสนานิกายมหายาน จึงมีการจัดศาสนพิธีขึ้น เพื่อชำระล้างบาปและมลทินของดวงวิญญาณให้บริสุทธิ์ และสร้างกุศลกรรมแก่ดวงวิญญาณให้ได้ประสบสุคติในปรโลก ซึ่งความตายในทัศนะของชาวจีน และรูปแบบพิธีกรรมต่าง ๆ เกี่ยวกับความตายมีการเปลี่ยนแปลงมาอย่างต่อเนื่องตามสภาพสังคม

พิธีศพของจีนจะมีการจุดตะเกียง และเผากระดาษเงินและทองไว้ที่ปลายเท้าของผู้ตาย โดยมีความเชื่อที่ว่า เมื่อตายแล้ววิญญาณจะออกจากร่างเพื่อเดินทางไปยังปรโลก ระหว่างเดินทางจะต้องมีการผ่านสถานที่ต่าง ๆ เช่น สะพาน หรือ แยกต่าง ๆ ในแต่ละที่จะมีเจ้าที่(กึ่งเทพกึ่งผี)เฝ้าอยู่ซึ่งต้องมีค่าใช้จ่ายเพื่อผ่านทางนั้นไปจึงต้องเผากระดาษเงินทองไปให้ ในส่วนของตะเกียงจุดไว้ปลายเท้าเพื่อให้เป็นแสงสว่างในระหว่างการเดินทาง จะเห็นได้ว่าจะนิยมทำพิธีงเด็กในช่วงวันที่เจ็ดหลังจากเสียชีวิต เป็นเพราะว่าขณะที่ตาย ผู้ตายจะยังไม่รู้ว่าตาย จะรู้ตัวว่าตายก็ในช่วงของวันที่หก จึงกระทำพิธีงเด็กในวันที่เจ็ด โดยพิธีงเด็กถือเป็นพิธีกรรมเกี่ยวกับความตายที่ถือว่าสำคัญพิธีหนึ่งของชาวจีน

“พิธีงเด็ก” เป็นพิธีงานศพของชาวจีนที่จัดขึ้นเพื่อทำบุญกุศลให้แก่ผู้ล่วงลับเป็นครั้งสุดท้าย ซึ่งพิธีนี้ถือได้ว่าเป็นพิธีที่สืบทอดและปฏิบัติกันมาตั้งแต่โบราณ “งเด็ก” มาจาก 2 คำสำคัญที่ประกอบกัน คือ คำว่า “ง” หมายถึง การกระทำในสิ่งที่ถูกต้อง ที่ชอบ ที่เป็นประโยชน์แทนวิญญาณผู้ตาย ซึ่งจะทำให้ผู้ตายไปสู่สุคติ สอนคำว่า “เด็ก” หมายถึง กุศลที่เกิดจากการทำความดีซึ่งมีผลทำให้อำนาจคุณพระศรีรัตนตรัย และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ดลบันดาลให้ผู้ตายได้พบความสุขที่แท้จริง เมื่อรวมกันเป็น งเด็ก จึงหมายความว่า บุญคุณ หรือการแสดงความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณที่ล่วงลับไปแล้วให้ไปสู่สุคติ (ประยงค์ 2525, อ่างใน ธรรมฎาภรณ์ 2547) เชื่อว่าการทำพิธี

งเด็กจะช่วยให้ผู้ตายได้รับความสุขในปรภพ เป็นการแสดงความกตัญญูต่อบรรพบุรุษ และยังเชื่อว่าจะส่งผลให้ บุตรหลานและผู้มีส่วนช่วยงานได้รับความสุขความเจริญด้วย สำหรับความเป็นมาของ “พิธีงเด็ก” นี้เกิดจากรากฐานของความเชื่อทั้ง 3 ความเชื่อด้วยกัน อันประกอบไปด้วย 2 ศาสนา และ 1 ลัทธิ ได้แก่

1. ศาสนาพุทธ (นิกายมหายาน) จะเน้นไปที่พระธรรมคำสอนและบทสวดต่าง ๆ แต่จะไม่มีพิธีกรรม
2. ศาสนาเต๋า เน้นไปที่ความสมดุลและพิธีกรรมที่สื่อความหมาย
3. ลัทธิขงจื้อ เน้นไปที่ของไหว้และการแสดงออกถึงความกตัญญูของลูกหลานที่มีต่อผู้ล่วงลับ

พิธีจะเริ่มจากการชำระร่างกายผู้เสียชีวิต เชื่อว่าเป็นการพาดวงวิญญาณไปอาบน้ำเพื่อชำระให้บริสุทธิ์ จากนั้นจะทำ ‘พิธีข้ามสะพานงเด็ก’ ในพิธีงเด็กนั้นเป็นสัญลักษณ์แทนการเดินทางของดวงวิญญาณผู้ล่วงลับที่เดินทางจากภพหนึ่งไปสู่อีกภพหนึ่ง โดยมีลูกหลานนำดวงวิญญาณข้ามสะพานโอบสงสารไปยังแดนปรโลก เมื่อส่งเสร็จจึงจะเดินทางข้ามสะพานกลับมายังโลกมนุษย์ และทุกครั้งที่ย่างข้ามสะพานงเด็กจะต้องโยนเหรียญสตางค์ลงไปอ่างน้ำ เพื่อซื้อทางให้แก่ผู้ล่วงลับและตนเอง สุดท้ายจะทำ ‘พิธีถวายเครื่องกระดาศ’ ในพิธีงเด็กนี้จะเป็นการเผากระดาศเงินกระดาศทองให้แก่ผู้ล่วงลับ เพื่อแสดงออกถึงความกตัญญูทเวที ซึ่งเครื่องกระดาศที่วานี้ส่วนมากจะนิยมเผาเฉพาะปัจจัยพื้นฐานการดำรงชีพในปรโลกเท่านั้น อย่างเช่น บ้าน เฟอร์นิเจอร์ หีบเสื้อผ้า เงินทอง คนรับใช้พร้อมตั้งชื่อให้ เป็นต้น

พิธีงเด็กถือเป็นพิธีกรรมในระดับชุมชน ผู้ที่รู้จักเกี่ยวข้องไม่ว่าจะชอบพอกันหรือไม่จะต้องมาร่วมงาน เพราะเป็นโอกาสสุดท้ายที่จะได้แสดงน้ำใจที่ดีต่อกัน (สมบุรณ์, 2547) และอโหสิกรรมให้กับผู้ล่วงลับไปแล้ว (พลศักดิ์, 2531) ยังสะท้อนให้เห็นถึงโครงสร้างครอบครัวจีนที่มีการกำหนดบทบาทของสมาชิกในครอบครัวและสายตระกูลได้อย่างชัดเจน (ธรรณารณ, 2547) อีกทั้งพิธีงเด็กยังมีจุดมุ่งหมายเพื่อปลอบขวัญลูกหลาน ให้ตัดความห่วงหาอาวรณ์ต่อผู้ตาย เพราะว่าดวงวิญญาณของผู้ตายจะข้ามไปสู่อีกภพหนึ่ง ไม่ได้กลับมาอีกแล้ว ดังนั้นการทำพิธีงเด็กจึงทำกันเพียงครั้งเดียวเท่านั้น

นอกจากนี้ชาวจีนยังมีพิธีกรรมในรอบปีที่เกี่ยวข้องกับชีวิตหลังความตาย ในหมู่ชาวจีนทั่วไปมีคำพังเพยอยู่บทหนึ่งว่า “หนึ่งปีมีแปดเทศกาล หนึ่งชีวิตมีห้าพิธีกรรม” จากที่มีเทศกาลสำคัญในรอบปีทั้งหมด 8 เทศกาลนั้นปรากฏว่าเทศกาลที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อเรื่องชีวิตหลังความตายมีถึง 5 เทศกาลด้วยกัน ได้แก่

1. **วันตรุษจีน** ในวันตรุษจีนมีพิธีกรรมอย่างหนึ่งที่สำคัญ คือ **การเซ่นไหว้** ซึ่งมีทั้งการเซ่นไหว้ศาลเจ้าต่าง ๆ ที่ตนเคารพนับถือ การเซ่นไหว้บรรพบุรุษซึ่งจะใช้เวลานานกว่าการเซ่นไหว้อื่น ๆ และการเซ่นไหว้ผีไร้ญาติหรือผีจรจัด ด้วยเชื่อว่าในวันดังกล่าวบรรดาปีศาจอสุรกายในปรโลกจะได้รับโอกาสให้ขึ้นมาบนโลกมนุษย์ ผีปีศาจตนใดที่มีลูกหลานเตรียมเซ่นไหว้อยู่แล้วก็จะไปรออยู่ที่ศาลบรรพบุรุษตามบ้านลูกหลานของตน ส่วนผีไร้ญาติจะอดอยากทรมาณเพราะไม่มีคนอุทิศส่วนกุศลไปให้ นอกจากนี้ชาวจีนยังเชื่อว่าผีที่ตายตามที่สาธารณะต่าง ๆ เช่นตาย

เพราะอุบัติเหตุ ๆ วิญญาณก็จะสิงสถิตย์อยู่ตามที่นั้นไม่สามารถกลับไปหาลูกหลานได้ จึงมีการจัดอาหารให้ถือเป็นการให้ทานอย่างหนึ่ง โดยสมาชิกในครอบครัวจะจัดรูปไปปักตามถนนหนทาง หรือละแวกบ้าน มักทำกันที่หน้าบ้านหันหน้าออกสู่ถนน เพื่อให้วิญญาณที่ผ่านมาสามารถรับทานได้ การทำพิธีแบบนี้ถือเป็นเรื่องเชิดหน้าชูตามาก

2. วันเซ็งเม้ง คือ เทศกาลไหว้บรรพบุรุษ ซึ่งได้รับอิทธิพลจากลัทธิขงจื๊อว่าความกตัญญูเป็นสิ่งสำคัญ ในหนังสือชื่อ “หลี่ซือ” กำหนดเป็นกฎเกณฑ์ว่า อย่างน้อยจะต้องไปค้ำบหลุมฝังศพปีละ 3 ครั้ง นอกจากนั้นก็มีการบูชาที่บรรพบุรุษที่บ้าน เทศกาลเซ็งเม้งถือเป็นพิธีกรรมระดับครอบครัวและเครือญาติที่นับถือกันเท่านั้น ในประเทศไทยจะจัดในช่วงอาทิตย์แรกของเดือนเมษายน แต่ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น คือ ชาวจีนรุ่นใหม่มักจะไม่เคร่งครัดในระเบียบปฏิบัติมากนัก และมีชาวจีนประมาณ 1 ใน 3 ที่หันมาทำมาปนกิจศพแทนการฝังศพ และทำฮวงซุ้ย (สมบุญ, 2547)

3. วันสารทจีน เป็นเทศกาลกึ่งปีของชาวจีน จัดขึ้นวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 7 ตามปฏิทินจีน วันสารทจีนมีประวัติมาอย่างยาวนาน เป็นการรวม ‘เทศกาลตงจ้วง’ ของทางเต้า กับวันประกอบ ‘พิธีอวี๋ หลัน เผิน’ ของทางพุทธไว้ด้วยกัน จึงเป็นที่มาของประเพณีในงานบุญเทศกาลสารทจีนเพื่อทำบุญทำทานอุทิศส่วนกุศลให้วิญญาณที่ไร้ญาติ และเซ่นไหว้บรรพบุรุษ ซึ่งสอดคล้องกับความเชื่อดั้งเดิมที่ว่าทุก 6 เดือน ประตูรกในโลกจะเปิด เพื่อพิพากษาส่งดวงวิญญาณไปสู่สุคติ หรือขึ้นสวรรค์ตามแต่ผลบุญกรรมที่ได้ทำมา เป็นช่วงเวลาที่วิญญาณได้ออกมารับส่วนบุญส่วนกุศลของมนุษย์เป็นเวลา 1 เดือน จึงเป็นช่วงเวลาที่ตั้งดวงวิญญาณ บรรพบุรุษจะได้มีโอกาสกลับบ้านมาหาลูกหลาน ลูกหลานจึงต้องมีการเตรียมอาหารคาวหวานจานโปรด ผลไม้ และเครื่องดื่ม เพื่อเซ่นไหว้ดวงวิญญาณของท่านเป็นการแสดงความกตัญญูต่อบรรพบุรุษ การทำพิธีจะแยกการเซ่นไหว้ออกจากกัน โดยจะเซ่นไหว้บรรพบุรุษก่อน ส่วนการเซ่นไหว้ดวงวิญญาณที่ไม่มีญาตินั้นจะจัดอาหารเป็นขาม ๆ พร้อมด้วยกระดาษเงิน กระดาษทอง แล้วตั้งไว้ที่พื้นใกล้กับประตูบ้านแล้วจัดรูปปักในขามทุกใบ เสร็จพิธีแล้วอาหารในส่วนนี้ให้เป็นทานไป ส่วนอาหารที่ตั้งเซ่นไหว้บรรพบุรุษจะนำมารับประทานร่วมกันระหว่างพี่น้อง

4. เทศกาลกินเจ เทศกาลนี้แต่เดิมเป็นความเชื่อที่มาจากตำนานเก่าแก่ของจีนเกี่ยวกับเศรษฐีใจบุญที่ปฏิบัติธรรมให้บริสุทธิ์ด้วยการกินเจ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อป้องกันภัยพิบัติทางธรรมชาติ แต่ปัจจุบันเป็นการทำเพื่อการระลึกถึงดวงวิญญาณบรรพบุรุษที่เคารพ จะเริ่มเทศกาลตั้งแต่วันที่ 1 ค่ำ เดือน 9 ของจีน ไปสู่วันขึ้น 9 ค่ำ ซึ่งอยู่ช่วงเดือนตุลาคมของทุก ๆ ปี

5. หยวนเซียว หรือ ง่วนเซียวแม้ว เป็นพิธีกรรมที่ทำเพื่อต้อนรับฤดูกาลเพาะปลูก และขอพรจากเทพเจ้าให้ประทานความสมบูรณ์ ซึ่งนอกจากจะมีการเซ่นไหว้เจ้าตามศาลเจ้าต่าง ๆ แล้วก็จะมีการไหว้บรรพบุรุษด้วย อีกทั้งยังมีกิจกรรมอื่น ๆ และมีการเล่นรื่นเริงในชุมชนจีน

พิธีกรรมว่าด้วยความตาย นัยหนึ่งก็เพื่ออุทิศส่วนกุศลแก่ผู้ล่วงลับอันเป็นที่รักตามความเชื่อของแต่ละศาสนา ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อเกี่ยวกับโลกหน้าและชีวิตหลังความตาย ที่เชื่อว่าความตายไม่ใช่เป็นเพียงจุดสิ้นสุดของชีวิตแต่คือการเปลี่ยนสภาพจากโลกที่อาศัยอยู่หรือจากสิ่งมีชีวิตไปสู่อีกโลกหนึ่งหรืออีกภาวะหนึ่ง (ปราณี วงษ์เทศ, 2534) ซึ่งในด้านนี้ยังทำให้เห็นถึงบทบาทหน้าที่ของพิธีกรรมที่เป็นการเตรียมตัวให้ผู้ตาย และยืนยันว่าวิญญาณของผู้ตายได้แยกออกจากร่างอย่างแน่นอนผ่านสภาพหนึ่งไปสู่อีกสภาพหนึ่งได้อย่างปลอดภัย (อี. แอดัมสันโฮเบล, 2505) แต่สำหรับคนเป็น ผู้ที่ต้องเผชิญกับความสูญเสียและต้องดำรงชีวิตต่อไป ‘งานศพ’ จึงเหมือนกระบวนการเยียวยาจิตใจของญาติมิตรชดใกล้ เป็นช่วงเวลาของการแบ่งปันความรู้สึกทุกซอกทุกซอก และเป็นพิธีกรรมเพื่อความวางใจว่า เรากำลังเดินทางไปส่งผู้ล่วงลับในโลกหลังความตายอย่างไม่บกพร่อง ในด้านนี้ทำให้เห็นถึงบทบาทของพิธีกรรมที่ช่วยเยียวยาหรือบรรเทาอารมณ์โศกเศร้า กังวล ความระส่ำระสายของความสัมพันธ์ของคนที่ยังมีชีวิตอยู่ (สำนักวิจัยสังคมและสุขภาพ, 2547) ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างผู้ที่จากไปกับผู้ที่มีชีวิตอยู่โดยมีผลกระทบทางด้านจิตใจสภาวะอารมณ์และความรู้สึกโดยตรงกับบุคคลที่อยู่เบื้องหลัง (งามเพชร อัมพรวัฒนพงศ์, 2555)

สรุป

จากผลการศึกษาดังกล่าวทราบได้ว่าลักษณะของโลกหลังความตายนั้นจะมีความแตกต่างกันไปตามศาสนา อิทธิพลทางความคิด และความเชื่อที่มีอยู่ตามชนชาตินั้น ๆ ซึ่งสำหรับชาวจีนที่มีลัทธิและศาสนาที่ถือเป็นรากฐานที่สำคัญ และมีอิทธิพลของสังคมจีน คือ ลัทธิขงจื้อ ศาสนาเต๋า และศาสนาพุทธจะสามารถจำแนกโลกหลังความตายออกมาได้ดังนี้

โลกหลังความตายในลัทธิขงจื้อ คือ “โลกนี้” หรือโลกของวิญญาณ” โดยมีความเชื่อว่า เมื่อตายไปแล้ว วิญญาณจะยังคงวนเวียนอยู่ในโลกนี้ หรือจะไปอยู่ในโลกวิญญาณ แต่ถ้าวิญญาณใดที่มีความดีมากก็จะได้ไปบังเกิดในสวรรค์ กล่าวได้ว่าเรื่องโลกหลังความตายของลัทธิขงจื้อนั้นไม่ได้แสดงไว้อย่างชัดเจน เพียงทำตามความเชื่อที่บรรพบุรุษเชื่อกันมา เพราะแนวคิดของลัทธิขงจื้อจะเน้นแต่เรื่องมนุษย์และโลกเป็นสำคัญ เนื้อหาส่วนใหญ่จึงเกี่ยวข้องกับชีวิตเป็นสำคัญ โดยมองว่าการรักษาชีวิตและศีลธรรมเป็นเรื่องสำคัญ ทำให้มนุษย์เกิดมาต้องให้ความสำคัญกับการใช้ชีวิต ใส่ใจคุณธรรม มีความอดทน มีจิตสำนึก และพยายามต่อสู้เพื่อความสำเร็จ โดยไม่หวั่นเกรงความตาย ยอมรับว่าความตายเป็นเรื่องธรรมชาติที่ทุกคนต้องพบเจออย่างไม่อาจหลีกเลี่ยงได้

ทางด้านศาสนาเต๋า โลกหลังความตายในศาสนาเต๋า คือ “เต๋า หรือธรรมชาติ” โดยเชื่อว่าเมื่อคนตายไปแล้ววิญญาณจะไม่ได้อยู่ในโลกนี้ แต่จะไปสู่เต๋า หรือไปสู่การดำเนินชีวิตให้กลมกลืนกับธรรมชาติ ทั้งยังเชื่อว่าเมื่อตายไปชีวิตในโลกนี้มีครั้งเดียวจากนั้นไปสู่โลกวิญญาณชั่วนิรันดร์ กล่าวคือศาสนาเต๋านำเรื่องการดำเนินชีวิตสอดคล้องกับธรรมชาติด้วยกฎแห่งความสมดุลของธรรมชาติ ดังนั้นจึงมองว่าการเกิดหรือการตายล้วนเป็นไปตาม

ธรรมชาติ ธรรมชาติก็คือเต่า ความตายจึงไม่ใช่เรื่องสูญเสียไม่ใช่เรื่องร้าย ตรงกันข้ามความตายเป็นการดี เป็นเวลาที่ได้พักผ่อน เพราะได้ไปพักอยู่ที่เต่าซึ่งถือว่าเป็นการกลับบ้าน เป็นเวลาที่ได้รับความสุขอย่างแท้จริงเพราะไม่มีความกังวลห่วงใยอย่างหนึ่งอย่างใด ทำให้มนุษย์ยอมรับความเป็นไปของธรรมชาติ รู้จักปล่อยวางและไม่ยึดติดสิ่งใดแม้แต่เรื่องความเป็นหรือความตายก็เป็นเรื่องธรรมชาติ ให้อำนาจความคิดที่ยึดติดและไม่จำเป็นต้องหวาดกลัว

ส่วนโลกหลังความตายในศาสนาพุทธ คือ “สวรรค์ หรือนรก” ชาวจีนนับถือศาสนาพุทธมหายาน สำหรับนิกายมหายานส่วนใหญ่นั้นมีความเชื่อในโลกหลังความตายคล้ายคลึงกับศาสนาพุทธแบบที่คนไทยนับถือ กล่าวคือมีความเชื่อในเรื่องของบุญและบาปที่เป็นตัวตัดสินว่าเมื่อมนุษย์ตายไปดวงวิญญาณจะได้มุ่งหน้าไปที่ใด ทำให้เชื่อว่าโลกหลังความตายสามารถแบ่งออกได้เป็น สุกติมิ ที่มีดินแดนสุขาวดี หรือสวรรค์ ที่หากสะสมบุญไว้เยอะในช่วงที่ยังมีชีวิตอยู่แล้วจึงจะไปได้ กับทุกขภูมิ ที่มีนรก ที่เชื่อว่าหากทำบาปเยอะในช่วงที่มีชีวิตอยู่หลังจากตายไปจะต้องลงไปรับโทษ โดยโทษที่ได้รับจะแตกต่างกันไปตามผลบาปที่ได้กระทำเอาไว้ ยิ่งผลบาปที่กระทำมาหนักหนาขนาดไหน ชุมนรกที่จะได้ลงก็จะลึกกลงไปเรื่อย ๆ นอกจากนี้ยังมองว่าความตายคือความทุกข์ประการหนึ่ง ทำให้มนุษย์ต้องหมั่นทำความดีเพื่อให้ได้ไปเกิดในสวรรค์ และต้องหลุดพ้นจากกิเลสทั้งหลายที่มาจากตนเองทั้งสิ้น เพราะสาเหตุหลักของความทุกข์คือความทะเยอทะยาน อยากได้ อยากมี จนต้องเวียนว่ายตายเกิดอยู่ในสังสารวัฏ ดังนั้นพุทธศาสนาจึงสอนหลักธรรมที่ช่วยให้มนุษย์หลุดพ้นจากความทุกข์ และหลุดพ้นจากการเวียนว่ายตาย

จากการมองโลกหลังความตายที่แตกต่างกันไปตามความเชื่อที่นับถือกันตามแต่ละศาสนานี้ แสดงให้เห็นถึงปรากฏการณ์สำคัญที่สามารถเห็นได้อย่างชัดเจน คือพิธีกรรมที่ชาวจีนปฏิบัติกันในแต่ละรอบปี หนึ่งในนั้นคือ ‘พิธีกรรมเกี่ยวกับความตาย’ จะเห็นว่าได้ว่าชาวจีนนำความเชื่อในเรื่องโลกหลังความตายเข้ามาเกี่ยวข้องกับพิธีกรรมที่เกี่ยวกับความตายมากมาย ด้วยพื้นฐานเดิมของคนจีนที่การแสดงความกตัญญูถือเป็นเรื่องสำคัญ ทำให้พิธีของความตายก็ถือว่าเป็นงานสำคัญอันหนึ่งของชีวิต เพราะความเชื่อในโลกหลังความตายทำให้ชาวจีนเกิดพฤติกรรมที่จะปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติเพื่อหลีกเลี่ยงหรือเตรียมพร้อมในการไปอยู่ในโลกหลังความตายนั้น ๆ ในอีกทางหนึ่งก็ทำให้ชาวจีนมีรูปแบบการปฏิบัติเพื่อมอบให้แก่วิญญาณของผู้ตายที่ต้องไปอยู่ในโลกหลังความตายนั้น ๆ ที่สะท้อนให้เห็นผ่านรูปแบบพิธีกรรมเกี่ยวกับความตาย ยิ่งเป็นพิธีศพของบุพการีด้วยแล้ว ผู้เป็นบุตรหลานจะต้องตระเตรียมการอย่างดีที่สุด เพื่อเป็นการแสดงความกตัญญูกตเวทิตา

บรรณานุกรม

หนังสือและเอกสารตีพิมพ์

งามเพชร อัมพรวัฒนพงศ์. (2555). “พื้นที่เปลี่ยนผ่านจากสภาวะหนึ่งไปสู่อีกสภาวะหนึ่งระหว่างพื้นที่ปัจจุบันกับพื้นที่หลังความตาย.” วิทยานิพนธ์สถาปัตยกรรมศาสตร์มหาบัณฑิตสาขาวิชาสถาปัตยกรรม มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ฉัตรสุมาลย์ กบิลสิงห์. (2525). **ประเทศจีนกับพระพุทธศาสนา (ฝ่ายมหายาน)**. กรุงเทพฯ : มหามกุฏราชวิทยาลัย.

ชาญพัฒน์ ชำชื่น และวิธวินท์ภาคแก้ว. (2563) “พระพุทธศาสนา: กำเนิดโลกชีวิตหลังความตาย.” **วารสารปรัชญาปริทรรศน์** 25, 1 (มกราคม-มิถุนายน): 1-14.

ทองหล่อ วงษ์ธรรมมา. (2551). **ศาสนาสำคัญของโลก**. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

นิเวศน์ วงศ์สุวรรณ. (2554). **ศาสนศึกษา**. กรุงเทพฯ: ดวงแก้ว.

ประยงค์ อนันทวงศ์. (2527). **แลหลังจีน**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: บำรุงสาส์น.

ปราณี วงษ์เทศ. (2534). **พิธีกรรมเกี่ยวกับความตายในประเทศไทย**. กรุงเทพฯ : อมรินทร์.

พระอรหันต์จ๊กก. (2548). **เที่ยวเมืองนรก โดย พระอรหันต์จ๊กก**. พิมพ์ครั้งที่ 16. แปลโดย บัญชา ศิริไกร. กรุงเทพฯ : รุ่งเรืองสาส์น.

พิน ดอกบัว. (2539). **ศาสนาเปรียบเทียบ**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ศิลปาบรรณาคาร.

วิจิตรวาทการ, พลตรีหลวง. (2546). **ศาสนาสากล**. กรุงเทพฯ: สร้างสรรค์บุ๊คส์.

สำนักวิจัยสังคมและสุขภาพ. (2547). **คู่มือทางสังคมและมานุษยวิทยาในงานบริการสุขภาพ**. นนทบุรี : สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข.

สุจิตรา อ่อนค้อม. (2527). **ศาสนาเปรียบเทียบ**. กรุงเทพฯ: ธารการพิมพ์.

สุมาลัย กาลวิบูลย์. (2552) “ชีวิตหลังความตายในพุทธศาสนาและการตรวจสอบในเชิงวิทยาศาสตร์”วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี 2, 1 (ธันวาคม-พฤษภาคม):131-152.

เสาวลักษณ์ อนันตศานต์. (2543). **ทฤษฎีจิตวิทยาและวิธีการศึกษา**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

แสงอรุณ กนกพงศ์ชัย. (2548). **วัฒนธรรมในสังคมไทย**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

_____. (2554). **กตัญญูในกตัญญูและกตัญญูในกตัญญูพิธีกรรมในสังคมไทยและสังคมโลก**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อนุমানราชธน, พระยา. (2531). **ศาสนาเปรียบเทียบ**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งกรุ๊ป.

Hoebel, E. Adamson. **Anthropology: The Study of Man**. New York: The Scarecrow Press, Inc., 1962.

ข้อมูลจากเว็บไซต์

ประจิดร ป้อมอรินทร์. (2563). **แนวความคิดด้วยชีวิตและความตายในวัฒนธรรมจีน**. เข้าถึงเมื่อ 25 กันยายน. เข้าถึงได้จาก <https://www.arsomsiam.com/ชีวิตและความตายของจีน/>

ประไพ วิริยะพันธุ์. (2559). **สรุปงานเสนาเรื่อง “ ชาวจีน...อย่างไรหลังความตาย ? ”**. เข้าถึงเมื่อ 3 มีนาคม. เข้าถึงได้จาก <https://lek-prapai.org/home/view.php?id=905>

ปีเตอร์ เฮสเลอร์. (2561). **จากตรุษจีนถึงเซ็งเม้ง: แนวคิดชีวิตหลังความตายของชาวจีน**. เข้าถึงเมื่อ 25 กันยายน. เข้าถึงได้จาก <https://ngthai.com/cultures/7867/life-after-death/>

สมบุญณ์ แก่นตะเคียน. (2553). **เหยี่ยมล่อออง 阎罗王**. เข้าถึงเมื่อ 3 มีนาคม. เข้าถึงได้จาก <https://www.somboon.info/default.asp?content=contentdetail&id=9455>

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล	นางสาวฉัตรจิตา ชาวเมือง
วัน เดือน ปีที่เกิด	24 กันยายน พ.ศ. 2542
ที่อยู่	10/12 หมู่ 11 ต.คลองสอง อ.คลองหลวง จ.ปทุมธานี 12120
ประวัติการศึกษา	สำเร็จการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายจาก โรงเรียนสุนารีวิทยา จังหวัดนครราชสีมา สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีจาก คณะอักษรศาสตร์ เอเชียศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขต พระราชวังสนามจันทร์ จังหวัดนครปฐม

แบบโอนลิขสิทธิ์สารนิพนธ์

	เอเชียศึกษา คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
ข้าพเจ้า	นางสาวฉัตรธิดา ชาวเมือง
นักศึกษาชั้นปีที่ 4	วิชาเอเชียศึกษา ภาษาจีน
ชื่อสารนิพนธ์	ชาวจีนกับความเชื่อในเรื่องโลกหลังความตาย
ชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ชาญณรงค์ บุญหนุน
ที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้	10/12 หมู่ 11 ต.คลองสอง อ.คลองหลวง จ.ปทุมธานี 12120
หมายเลขโทรศัพท์	096-874-5547

ลิขสิทธิ์ของสารนิพนธ์อันเป็นผลจากการศึกษาเล่าเรียน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรระดับปริญญาบัณฑิต ข้าพเจ้ายินดีโอนลิขสิทธิ์ตามมาตรา 17 วรรค 2 แห่งพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ.2537 เป็นของคณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร โดยมีกำหนดตลอดอายุคุ้มครองสิทธิ์

ลงนามผู้โอน.....

(นางสาวฉัตรธิดา ชาวเมือง)

ลงนามผู้รับโอน.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....